

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **Ing. V. E.**, zast. JUDr. Janem Klaiilem, advokátem se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň, proti žalovanému: **velitel vzdušných sil**, se sídlem Vítězné náměstí 1500/5, Praha, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. 10. 2021, č. j. 29 Ad 15/2019 - 203,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalovaný **je p o v i n e n** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti částku 4114 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Kasační stížností se žalovaný (dále také „stěžovatel“) domáhal zrušení v záhlaví označeného rozsudku Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), kterým krajský soud zrušil rozhodnutí stěžovatele ze dne 9. 7. 2019, č. j. MO 201826/2019-3031; tímto rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí velitele vojenského útvaru 2427 Sedlec, Vícenice u Náměstě nad Oslavou (dále jen „správní orgán I. stupně“) ze dne 23. 1. 2019, č. j. MO 26562/2019-2427. Posledně uvedeným rozhodnutím správní orgán I. stupně zčásti vyhověl žalobcově žádosti o „přiznání nároku na úslou mzdu a její doplacení“ za období, kdy byl určován k plnění úkolů LZS (letecké záchranné služby) a SAR (služby pátrání a záchrany) na letišti Plzeň – Líně (správní orgán I. stupně přiznal žalobci odměnu za práci přesčas ve výši 196 367 Kč společně s úrokem z prodlení); ve zbylém rozsahu žádost zamítl. Ve vztahu k nárokům uplatněným za období do 15. 8. 2005 správní orgán I. stupně uzavřel, že tyto nároky jsou promlčeny.

[2] Uvedenou žádost ze dne 13. 8. 2008 (doručenou dne 18. 8. 2008), označenou jako „žádost o náhradu škody na úslé mzdě“, podal žalobce tehdejšímu správnímu orgánu I. stupně (veliteli vojenského útvaru 4574, Přerov) s argumentací, že mu byla od založení letky v roce 1998

nesprávně stanovována služební pohotovost; 24hodinové směny byly formálně rozděleny na 12hodinový výkon služby a 12hodinovou služební pohotovost. Za dobu služební pohotovosti tak byla žalobci vyplacena pouze příslušná náhrada (odměna), ačkoli šlo z materiálního hlediska o výkon služby a měl mu náležet plat, včetně všech případných příplatků.

[3] Příslušné služební orgány o žádosti žalobce několikrát rozhodly tak, že jeho žádost zamítly. Tato jednotlivá rozhodnutí, poťazmo rozhodnutí žalovaného o odvolání následně v průběhu soudního přezkumu zrušil Krajský soud v Ostravě (nejprve rozsudkem ze dne 15. 4. 2010, č. j. 22 Ca 53/2009 - 49; poté rozsudkem ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69). Naposledy o žádosti žalobce rozhodl správní orgán I. stupně rozhodnutím ze dne 23. 1. 2019, č. j. MO 26562/2019-2427, tak, že jeho žádosti částečně vyhověl způsobem uvedeným výše; ve zbylém rozsahu však žádost zamítl. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce odvolání, které žalovaný rozhodnutím ze dne 9. 7. 2019, č. j. MO 201826/2019-3031, zamítl a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdil (viz výše).

II. Rozhodnutí krajského soudu

[4] Žalobou podanou ke krajskému soudu se žalobce domáhal zrušení posledně uvedeného rozhodnutí žalovaného o jeho žádosti, tj. rozhodnutí ze dne 9. 7. 2019, č. j. MO 201826/2019-3031.

[5] Jeho žalobě krajský soud vyhověl, rozsudkem ze dne 13. 10. 2021, č. j. 29 Ad 15/2019 - 203, napadené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Krajský soud poukázal na skutečnost, že podle služebních orgánů byla žalobci služební pohotovost nařizována organizačními rozkazy vydávanými na období příslušného kalendářního roku ve spojení s denními rozkazy. Z těchto podkladů (jakož ani dalších dokumentů založených ve spise) však ve vztahu k žalobci není zjevné, jakou formu rozkazů byly v letech 2005, 2006 a 2008 nařizovány služební pohotovosti, tj. zda prostřednictvím písemných organizačních rozkazů, jako tomu bylo v případě organizačního rozkazu č. 1 ze dne 2. 1. 2007 v roce 2007, či se jednalo o rozkazy ústní. Krajský soud však shledal, že organizace směny byla v letech 2005 až 2008 totožná (o čemž nebylo mezi účastníky řízení sporu), přičemž služba v délce 24 hodin byla rozdělena na část služby (od 7 h do 19 h) a na část pohotovosti (od 19 h do 7 h následujícího dne).

[6] Za nesporné považoval krajský soud i doby, kdy měl být žalobce přítomen na daném pracovišti z rozkazu nadřízeného, sporné bylo pouze to, zda se jednalo kromě služby i o pohotovost, a co bylo případně jejím obsahem. Ve vztahu k letům 2005, 2006 a 2008 neměl krajský soud nařízení pohotovosti vůbec za prokázané. Ve vztahu k roku 2007 krajský soud dovodil, že žalobci byla organizačním rozkazem č. 1 ze dne 2. 1. 2007 formálně nařízena služební pohotovost. Z toho však nelze současně dovozovat naplnění podmínky důležitého zájmu služby ve smyslu § 30 odst. 1 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění účinném v době, do níž spadají uplatněné nároky (dále jen „zákon o vojácích z povolání“).

[7] Pro určení, zda žalobci přísluší plat za výkon služby či pouze odměna za služební pohotovost, bylo nutné postavit najisto, jaké faktické činnosti žalobce v rámci nařízené služební pohotovosti vykonával, tedy zda byl charakter činností během služební pohotovosti identický s činnostmi nařizovanými žalobci v rámci výkonu služby. Krajský soud poukázal na obsah svědeckých výpovědí, jež byly provedeny v souvisejícím správním řízení týkajícím se týchž skutkových okolností jako v nynější věci. Shrnuje, že podle některých svědků byla doba služby a doba pohotovosti co do náplně totožná a jednalo se o 24hodinovou službu. Někteří svědci sice vypověděli, že i když většinu času v době služební pohotovosti (mezi 19 h a 7 h následujícího

pokračování

dne) nečinili vojáci nic, přesto jim určitá činnost byla nařizována. Krajský soud proto vycházel z toho, že i v době služební pohotovosti vykonávali vojáci některé činnosti jako v době služby.

[8] Krajský soud dále uvedl, že sporným zůstává, zda přítomnost žalobce na jeho stanovišti, která vykazovala po materiální stránce znaky služby, byla či nebyla srovnatelná s náplní jeho činnosti v době od 7 h do 19 h. Zcela přitom nepřisvědčil žalobnímu tvrzení, v němž žalobce opodstatněnost svých nároků zakládal čistě na formálním aspektu věci, a namítal, že pokud nebyly naplněny zákonné podmínky pro nařízení služební pohotovosti (chybějící konkrétní rozkazy ve vztahu k žalobci, důležitý zájem služby), nemohlo se o služební pohotovost jednat. Podle krajského soudu nebylo totiž pochyb o tom, že žalobce měl či musel mít povědomí o tom, že jeho služba činí 12 hodin a zbylých 12 h je vedeno a propláceno jako služební pohotovost. Uvedené členění služby však bylo podle krajského soudu účelové. Služební orgány v řízení nenabídly racionální vysvětlení pro takové členění a ze svědeckých výpovědí podle krajského soudu plyne, že členění bylo opodstatněno pouze personálními a ekonomickými hledisky. Krajský soud tudíž shledal, že důkazy svědčí spíše o účelovém jednání žalovaného. Z tohoto důvodu dospěl krajský soud k závěru, že nároky žalobce za dobu tří let předcházejících podání žalobcovy žádosti jsou oprávněné.

[9] K žalobní námitce o tom, že služební orgány vznesly námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, krajský soud vyslovil, že žalobci nic nebránilo, aby se proti výkladu zastávanému služebními orgány včasně bránil. Této žalobní námitce tudíž nepřisvědčil. Upozornil, že promlčení představuje obecné pravidlo, k jehož prolomení musí existovat závažné důvody.

[10] Žalobce rovněž namítal, že služební orgány nepostupovaly správně, pokud nerozšířily posuzování jeho žádosti i na období let 2008 až 2012. V této souvislosti krajský soud konstatoval, že správní spis neobsahuje jednoznačné důkazy o tom, že žalobce svou žádost rozšířil, kdy tak případně učinil a jakého období se měl tento úkon týkat. Žalovaný přitom na námitku týkající se rozšíření návrhu za období let 2008 až 2002 uvedenou v odvolání nijak nereagoval, v této části je tak napadené rozhodnutí žalovaného nepřezkoumatelné.

[11] Krajský soud tudíž uzavřel, že v případě žalobce byly splněny podmínky pro uznání jeho platových nároků za období tří let zpětně od podání žádosti o dorovnání ušlého služebního platu. Krajský soud tedy napadené rozhodnutí žalovaného podle § 78 odst. 1 ve spojení s § 78 odst. 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, přičemž konstatoval, že v tomto řízení bude na žalovaném, aby se vyjádřil také k okolnostem týkajícím se tvrzeného rozšíření návrhu.

III. Kasační stížnost a vyjádření žalobce

[12] Rozsudek krajského soudu napadl stěžovatel (žalovaný) kasační stížností z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tj. z důvodu nesprávného právního posouzení právní otázky soudem.

[13] Stěžovatel konkrétně namítal, že v průběhu správního řízení bylo prokázáno, že žalobci nebyla v průběhu služební pohotovosti nařizována žádná činnost, a pokud k nějakému nařízení služební činnosti došlo, taková činnost byla zaevidována jako výkon služby, který byl žalobci proplacen. Tvrdí-li žalobce něco jiného, je podle přesvědčení stěžovatele povinen prokázat, na základě jakého rozkazu či nařízení nadřízených takovou činnost vykonával. Vykonával-li nějakou činnost bez rozkazu nadřízeného, nemůže si za ni nárokovat plat ve výši odpovídající výkonu služby.

[14] Důvodem pro přiznání platových nároku žalobci podle žalovaného není ani to, že se služební orgánům nepodařilo doložit rozdíl mezi obsahem činnosti vojáků určených do služeb LZS a SAR v době výkonu služby a v době jejich určení do výkonu služební pohotovosti. V rámci výkonu služby plní voják rozkazy vyplývající z potřeb kladených na výkon služby, zatímco v době služební pohotovosti je pouze připraven k aktivaci a následnému zahájení služby. Žalobce byl povinen plnit rozkazy v rámci 12hodinového výkonu služby, na který navazovala 12hodinová služební pohotovost, během které měl být připraven k aktivaci. V době služební pohotovosti žalobce vykonával výhradně činnosti spjaté s případnou aktivací; jiné činnosti mohl vykonávat výhradně v době výkonu služby. Pojem služba přitom podle stěžovatele zahrnuje pouze úsek 12 hodin vlastní služby, nikoliv následný úsek 12 hodin služební pohotovosti.

[15] Podle stěžovatele krajský soud nečinil v napadeném rozsudku rozdíl mezi předletovou přípravou techniky a předletovou přípravou ze strany vrtulníku – výkonných letců. Přitom předletová příprava techniky se řídí vnitřním předpisem Let-1-4, inženýrská letecká služba a směrnici 2006. Předletová příprava posádky vrtulníku – výkonných letců se však řídí vnitřním předpisem Let-1-1, předpis pro létání. Stěžovatel v této souvislosti v kasační stížnosti citoval části směrnice 2006 a vnitřního předpisu Let-1-4, z nichž podle něj vyplývá, že předletová příprava v rozsahu jedné hodiny, kterou zmiňuje žalobce v žalobě, byla vykonávána pouze personálem inženýrské letecké služby (tj. techniky). V době služební pohotovosti byla v případě aktivace konána příprava techniky k opakovanému letu v rozsahu 30 minut, která byla technickému personálu zaplacená jako výkon služby. Předletová příprava výkonných letců řídící se vnitřním předpisem Let-1-1 spočívala v rychlém seznámení se s aktuální meteorologickou situací, v upřesnění údajů pro využití navigačních a spojovacích systémů a v přípravě osobních pomůcek a výstroje. Příslušníci ostatních profesí (vojenští záchranáři) pak nekonali žádnou předletovou přípravu a v době služební pohotovosti pouze čekali na aktivaci a s tím související nástup do vrtulníku.

[16] Stěžovatel nesouhlasil s tím, že by přiznání uplatněného platového nároku mělo být žalobci přiznáno na základě srovnání výkonu jeho činnosti a dalších vojáků určených do služeb LZS a SAR s výkonem činnosti vojáků určených do služeb NATINADS (integrováný systém protivzdušné obrany). Význam a důležitost služby NATINADS vyžaduje, na rozdíl od služby LZS a SAR, nutnost udržovat v režimu výkonu služby určeného vojáka po celých 24 hodin. Naproti tomu u LZS a SAR postačuje tuto službu zajišťovat v režimu 12hodinového výkonu služby a 12hodinové pohotovosti.

[17] Závěrem stěžovatel namítal, že na platové nároky uplatněné v nynější věci nelze aplikovat závěry vyplývající ze směrnice 2019, v níž byl nově zaveden nepřetržitý výkon služby LZS a SAR. Vojáci mají po dobu nepřetržitého výkonu služby nově stanovené činnosti, které mají vykonávat. I přesto však má stěžovatel za to, že v jeho prospěch ze směrnice 2019 vyplývá, že předletová příprava probíhá v určeném čase jen před nástupem do služby LZS, poté již nikoliv.

[18] Žalobce se k podané kasační stížnosti obsáhle vyjádřil, přičemž zpochybnil závěry vyslovené stěžovatelem. Současně se však vymezil i vůči odůvodnění napadeného rozsudku, neboť má za to, že byl vždy určen k výkonu nepřetržité 24hodinové služby. Navrhl tudíž, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl, avšak aby v odůvodnění postavil najisto, že k nařízení služební pohotovosti nikdy nedošlo a stěžovatel je povinen doplatit žalobci plat za vykázané doby služební pohotovosti, včetně všech příplatků, a to za 10 let zpětně.

[19] Ke stížnostní argumentaci žalobce uvedl, že neexistuje žádný konkrétní a jasný rozkaz, jímž by mu byla nařízena služební pohotovost. Zdůrazňuje, že služby LZS a SAR je nezbytné zabezpečovat nepřetržitě. Rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební

pokračování

pohotovosti bylo veskrze formální, toliko za účelem dosažení rozdílného odměňování. V tomto směru odkázal na výpověď svědka gen. V. P., směrnicí 2006 a předpis Let-1-1. Zároveň žalobce uvedl, že bylo podstatné, aby krajský soud naprosto jasně určil, kterým konkrétním rozkazem byla žalobci nařízena služební pohotovost, anebo měl uzavřít, že žalobci naopak nebyla nikdy nařízena, že mu byl nařízen pouze výkon 24hodinové služby. Tato skutečnost byla důležitá nejen ve vztahu k uplatněnému nároku na plat, ale rovněž také z hlediska odpovědnosti za poskytování služeb LZS a SAR, neboť v rámci výkonu služby a služební pohotovosti podléhají vojáci odlišnému velení.

[20] Žalobce se dále vyjádřil k povaze výkonu služeb LSZ a SAR a k činnostem, které bylo třeba vykonávat. Uvedené služby totiž musí být zabezpečeny v průběhu celých 24 hodin. Tomuto požadavku ostatně podle žalobce odpovídá i obsah směrnice 2019, v níž je uvedeno, co je obsahem výkonu služby po celých 24 hodin. Rozdělení služby na dobu nepřetržitého výkonu služby a dobu služební pohotovosti ostatně neobsahovala ani směrnice č. j. 15006-2/2004-4574 z ledna 2004. Stěžovatel tak podle žalobce doposud nevysvětlil, proč v období upraveném směrnicí 2006 nebylo nutno provádět předletovou přípravu v době stanovené jako služební pohotovost.

[21] Závěrem se pak žalobce podrobněji vyjádřil k otázce činností konaných v rámci předletové přípravy a v době odpočinku a na podporu svých tvrzení taktéž předložil jednotlivé listiny, na jejichž obsah ve svém vyjádření odkázal (aniž by je však označil jako důkazy a navrhl jejich provedení v řízení o kasační stížnosti).

IV. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[22] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné, a za stěžovatele jedná pověřená osoba s vysokoškolským právnickým vzděláním, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k následujícímu závěru.

[23] Kasační stížnost není důvodná.

[24] Podstatou kasační stížnosti je posouzení zákonnosti způsobu, jakým byly zabezpečovány služby LZS a SAR v rámci 233. vrtulníkové letky na letišti Plzeň – Líně, a s tím související oprávněnosti uplatněných platových nároků žalobce jakožto vojáka zařazovaného do uvedených služeb.

[25] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že žalobce je jedním z několika desítek vojáků sloužících v rozhodném období u označené letky, kteří se před správními soudy domáhali doplacení platu za doby služební pohotovosti v souvislosti s výkonem služeb LZS/SAR. O řadě kasačních stížností podaných v těchto více či méně obdobných věcech již Nejvyšší správní soud rozhodl – prvními z těchto rozhodnutí jsou rozsudky prvního senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40, č. 4303/2022 Sb. NSS; a č. j. 1 As 246/2021 - 39. Po těchto rozhodnutích následovala řada dalších, příkladmo lze uvést rozsudky ze dne 6. 1. 2022, č. j. 1 As 299/2021 - 36; ze dne 19. 1. 2022, č. j. 4 As 315/2021 - 30; ze dne 9. 2. 2022, č. j. 5 As 235/2021 - 33; ze dne 24. 2. 2022, č. j. 2 As 315/2021 - 34; či ze dne 8. 4. 2022, č. j. 5 As 379/2021 - 28.

[26] Ve všech výše citovaných rozhodnutích se Nejvyšší správní soud zabýval povahou služeb LZS/SAR vykonávaných v režimu 24hodinových služeb, rozdělených na 12 hodin výkonu služby, na kterých navazovalo 12 hodin služební pohotovosti. Takto popsaný režim ostatně ani nebyl mezi stranami sporný; spornou byla otázka povahy služební pohotovosti, resp. otázka, zda žalobce z materiálního hlediska i v době označené jako služební pohotovost nevykonával službu.

[27] Institut služební pohotovosti je upraven v § 30 zákona o vojácích z povolání, podle jehož odstavce 1 (v době, do níž spadají uplatněné nároky) platilo, že „*vyžaduje-li to důležitý zájem služby, může nadřízený nařídít vojákovi služební pohotovost*“. Podle odstavce 2 téhož ustanovení se služební pohotovostí rozumí „*přítomnost vojáka ve vojenských objektech nebo na jiných místech, která určí nadřízený, a to mimo dobu služby*“.

[28] Krajský soud vycházel v přezkoumávaném rozsudku z předpokladu, že pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce na doplacení ušlého platu je nezbytné posoudit tři okruhy otázek: 1) zda existuje rozkaz, jímž byla žalobci služební pohotovost nařízena; 2) zda byl dán důležitý zájem služby pro nařízení služební pohotovosti (první dvě podmínky tvoří formální aspekt věci, tj. zda byla pohotovost nařízena v souladu se zákonem) a 3) jakou činnost žalobce v době označené jako služební pohotovost fakticky vykonával (materiální aspekt).

[29] Obdobného schématu se bude držet i Nejvyšší správní soud, přičemž bude-li se zabývat otázkou existence rozkazů, jimiž měla být žalobci nařízena služební pohotovost, bude tak činit ve vztahu k období let 2005 - 2008. Nároky za dřívější období označily služební orgány za promlčené, čemuž přisvědčil i krajský soud, který neshledal, že by byla námitka promlčení ze strany služebních orgánů uplatněna v rozporu s dobrými mravy. K totožným závěrům již dospěl v předchozím zrušujícím rozsudku ze dne 10. 7. 2015, č. j. 22 Ad 20/2014 - 69, Krajský soud v Ostravě (viz oddíl J. tohoto rozsudku). Vzhledem k tomu, že k otázce promlčení se nevztahuje žádná kasační námitka, Nejvyšší správní soud je v nyní posuzované věci povinen z uvedených závěrů krajského soudu vycházet. V řízení o nynější kasační stížnosti jsou tedy předmětem posouzení toliko nároky za období tří let před podáním žádosti.

[30] Pokud jde o otázku formálního nařízení služební pohotovosti, krajský soud se jí velmi podrobně zabýval v napadeném rozsudku, přičemž dovodil, že spisový materiál neobsahuje podklady, z nichž by vyplývalo, že žalobci byla v letech 2005, 2006 a 2008 nařízena služební pohotovost (tj. nejsou v něm založeny žádné rozkazy, které by tuto skutečnost dokládaly). Formálně byla nařízena žalobci služební pohotovost podle názoru krajského soudu pouze v roce 2007.

[31] K otázce formálního nařízení služební pohotovosti Nejvyšší správní soud uvádí, že správní spis obsahuje pouze části organizačních rozkazů ze dne 2. 1. 2007, 2. 1. 2008 a 30. 9. 2008. Výňatky organizačního rozkazu ze dne 2. 1. 2008 sice zmiňují, že směny LZS a SAR jsou dílem slouženy v rámci pohotovosti, jde však v podstatě jen o poznámku v přehledu jednotlivých druhů služeb a rozkazy (v tom rozsahu, ve kterém jsou ve spise) o samotném nařizování pohotovosti nic neuvádějí. Organizační rozkaz z roku 2007 jako jediný obsahuje určité relevantní pasáže ve vztahu ke členění služeb LZS a SAR, režimu, v jakém byly vykonávány, a k otázce nařizování služební pohotovosti. Příloha rozkazu (resp. část rozkazu takto označená) se věnuje mimo jiné stanovení časového rozvrhu směn LZS a SAR s tím, že doba od 19 h do 7 h následujícího dne je označena jako „*pohotovost na pracovišti*“. V příloze je dále uvedeno, že „*velitel 233. vtl. zabezpečí uveřejnění plánu pracovní doby příslušníků letky zařazovaných do LPZS ve svém rozkaze, velitel 232. vtl. a náčelník skupiny záchranné a výsadkové přípravy v rozkaze velitele 23. zVrL vždy týden dopředu (poslední prac. den v týdnu – na týden následující)*“.

pokračování

[32] Z žádného z rozkazů (v podobě, ve které jsou ve spisu), a tedy ani z rozkazu z roku 2007 však nelze dovodit nařízení služební pohotovosti přímo žalobci. Jedná se totiž o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR.

[33] Nejvyšší správní soud tedy shrnuje, že k části sporného období (roky 2005 a 2006) organizační rozkazy ve spise zcela absentují. Rozkazy z let 2007 a 2008 obsahují více či méně kusé informace o služební pohotovosti, z žádného z nich však nelze dovodit její nařízení přímo ve vztahu k žalobci. Jak již bylo konstatováno, jedná se o obecné dokumenty, které nestanoví žádné povinnosti konkrétním vojákům sloužícím směny LZS a SAR. Nejvyšší správní soud zde souhlasí s žalobcem, že předpokladem prokázání formálního nařízení služební pohotovosti je existence „personálního“ rozkazu jmenovitě ve vztahu k dotčenému vojákově – k žalobci, a to i s uvedením data, času a popřípadě místa, v němž bude držet pohotovost. Těmto požadavkům nemohou výše zmíněné organizační rozkazy z let 2007 a 2008 dostát (obdobně viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 1. 2022, č. j. 4 As 407/2021 - 50). Nařízení služební pohotovosti neprokazují ani další stěžovatelem uváděné dokumenty, a to směrnice 2006 či předpis Let-1-1. Jedná se o dokumenty organizačního charakteru, které nestanoví povinnosti konkrétním osobám.

[34] V kasační stížnosti pak stěžovatel svou argumentaci o nařízení služební pohotovosti (zejména z hlediska požadavků na výkon předletové přípravy) nově opírá i o letový předpis Let-1-4, inženýrská letecká služba, z něhož také cituje. Má-li však stěžovatel za to, že obsah tohoto předpisu mohl zásadním způsobem ovlivnit rozhodování v této věci (zejména pak v otázce nařizování služební pohotovosti a provádění úkonů předletové přípravy, které se v době služby a služební pohotovosti mají lišit), měl se tímto předpisem v návaznosti na nastolené sporné otázky zabývat již ve správním řízení a taktéž jej učinit součástí správního spisu jako podklad rozhodnutí. Stěžovatel tak neučinil a ani v řízení o žalobě jej nepředložil a ve své argumentaci proti žalobním námitkám jej neuplatnil. Ostatně tento předpis, na který stěžovatel nyní nově odkazuje v kasační stížnosti, nepředložil ani v řízení u Nejvyššího správního soudu. Nutno tak považovat argumentační linii kasační stížnosti, jež má vyplývat ze zmíněného letového předpisu, za skutkové novoty ve smyslu § 109 odst. 5 s. ř. s., k nimž Nejvyšší správní soud nemůže přihlížet (viz již citovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 407/2021 - 50).

[35] Nejvyšší správní soud tak pouze dodává, že (nehledě na nemožnost se uvedenými tvrzeními ve vztahu k předpisu Let-1-4 zabývat) považuje v nynější věci obsah činností prováděných v rámci předletové přípravy za podružný a pro posouzení nároku na doplacení služebního platu z důvodů dále vyložených za nepodstatný. Podklady shromážděné služebními orgány v souzeném případě totiž neskýtají oporu pro závěr, že žalobci byla formálně na části směn SAR a LZS v době od 19 do 7 hodin následujícího dne nařízena služební pohotovost. Námitka stěžovatele ohledně otázky nařízení služební pohotovosti je proto nedůvodná.

[36] Pro úplnost Nejvyšší správní soud (stejně jako ve zmiňovaném rozsudku ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40) doplňuje, že i když stěžovatel žalobci vytýká neprokázání oprávněnosti nároku na doplacení ušlého platu, ve vztahu k nařizování služební pohotovosti to byly právě služební orgány, které tížilo důkazní břemeno. Žalobce může jen stěžovat prokazovat negativní skutečnost (že mu nebyla pohotovost nařízena). Služební orgány přitom nebyly schopny ani za dobu více než 13 let od zahájení řízení snést důkazy, z nichž by nařízení služební pohotovosti vyplývalo. Za těchto okolností Nejvyšší správní soud shrnuje, že žalobci nebyla služební pohotovost v souvislosti s výkonem služeb LZS a SAR řádně nařízena.

[37] Navzdory právě uvedenému je však Nejvyšší správní soud přesvědčen, že zjištěné nedostatky spočívající v neexistenci bezvadných rozkazů o nařízení služební pohotovosti ještě samy o sobě nesvědčí o oprávněnosti nároku žalobce. Nejvyšší správní soud nemíní potřebu

existence formálních podkladů bagatelizovat. Z obsahu správního spisu a ostatně i z jednotlivých podání žalobce v průběhu soudního řízení (ať již ze samotné žaloby či kupříkladu vyjádření ke kasační stížnosti) je však patrné, že žalobce si byl rozdělení směny na 12 hodin výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti dobře vědom.

[38] Zda byl takový postup v souladu se zákonem a zda se nejednalo o rozdělení výlučně účelové, je pak otázkou, jíž se bude Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku dále zabývat. Není ovšem pochyb o tom, že i když z formálního hlediska nebyla služební pohotovost řádně nařízena, žalobce měl povědomost o tom, že vykonává 24hodinové směny, z nichž doba od 19 do 7 hodin je mu vykazována jako služební pohotovost. Od toho se odvíjela i odlišná výše finanční odměny než v době výkonu „standardní“ služby (tj. od 7 do 19 hodin). Pokud by tedy existoval důležitý zájem služby pro nařízení pohotovosti (byť z formálního hlediska řádně nařízena nebyla) a současně by vojáci v určeném období fakticky drželi pohotovost (aniž by pravidelně vykonávali činnosti, které jsou náplní služby LZS a SAR), nemohl by být nárok na doplacení ušlého platu oprávněný.

[39] S ohledem na tuto skutečnost se Nejvyšší správní soud dále zabýval podmínkou pro nařízení pohotovosti vyplývající z § 30 zákona o vojácích z povolání, jíž je existence *důležitého zájmu služby*. Krajský soud se této otázce věnoval pouze ve vztahu k roku 2007 (viz bod 38 a násl. napadeného rozsudku), v němž shledal, že tento důležitý zájem služby zde v roce 2007 nebyl. Tento závěr přitom stěžovatel v kasační stížnosti nenapadá. Kasační soud však považuje za potřebné se vyjádřit k této problematice i v návaznosti na zbylé roky 2005, 2006 a 2008 právě proto, že z napadeného rozsudku plyne, že za období tří let před podáním žádosti mohou být nároky žalobce na doplacení služebního platu oprávněné, což stěžovatel rozporuje.

[40] Jak již uvedl krajský soud, služební pohotovost představuje výjimečný institut, který obvykle nastupuje v případě nutnosti pokrytí nahodilých, a ne zcela předvídatelných událostí, a to ať již kupříkladu v důsledku náhlé zdravotní indispozice vojáka, či jakékoliv z vnějších příčin, která vyústí v nutnost povolání většího množství vojáků, než je obvyklé. Tento institut je možné užívat pouze v nezbytně nutné míře, a nikoliv k pokrytí pravidelné činnosti, jejíž výkon je nezbytně trvale zajistit. Důležitý zájem služby proto nelze spatřovat v nutnosti zajištění běžné náplně služby, a to ani v případě dlouhodobého nedostatku personálu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2012, č. j. 6 Ads 151/2011 - 126, č. 2823/2013 Sb. NSS). Právě o takovou situaci se přitom zjevně zčásti jednalo v nyní posuzované věci (viz např. výpovědi Ing. P. či Ing. J. H.).

[41] Služební pohotovost nebyla užívána v reakci na mimořádné události, nýbrž jako běžný prostředek zajištění chodu letky, o čemž svědčí i skutečnost, že byla plánována na rok dopředu, pro účely pokrytí části všech směn LZS a SAR. Je tedy zjevné, že v posuzované věci nebyl dán důležitý zájem služby, jak vyplývá z § 30 odst. 1 zákona o vojácích z povolání. Nelze tedy než uzavřít, že důležitý zájem služby nebyl dán nejenom v roce 2007 (což správně dovedl krajský soud), ale ani v letech 2005, 2006 a 2008.

[42] Nejvyšší správní soud se tudíž dále zabýval posouzením závěrů krajského soudu, jež se vztahovaly k faktické náplni činnosti žalobce v jednotlivých částech jím vykonávané 24hodinové služby, zejména pak v době od 19 do 7 hodin následujícího dne, tj. v době označené jako služební pohotovost. Jak také správně krajský soud dovedl, uvedené bylo dalším nezbytným předpokladem pro posouzení oprávněnosti nároku žalobce. Krajský soud tudíž nepochybil, pokud se zabýval posouzením materiální stránky věci a vyjasňoval, zda lze odlišit činnosti vykonávané v době služby a v době tzv. služební pohotovosti. Jak již totiž Nejvyšší správní soud výše uvedl, nenaplnění formální stránky nařízení služební pohotovosti ještě samo o sobě

pokračování

neznamená, že žalobce nevykonával činnosti, které lze podřadit pod služební pohotovost (obdobně viz již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 4 As 407/2021 - 50).

[43] Ve správním spise je obsažena řada svědeckých výpovědí, které nejsou zcela bezrozporné. Někteří svědci uvádějí, že mezi dobou výkonu služby a služební pohotovostí nebyl žádný rozdíl (zejména Ing. P., Ing. H.), jiní pak tvrdili, že vojáci v době od 19 do 7 hodin následujícího dne drželi pouze pohotovost a mohli odpočívat či se seznamovat s úkoly pro další období (viz výpověď Ing. J. či Ing. K.). V zásadě ze všech výpovědí nicméně vyplývá (na což ostatně upozornil i krajský soud), že určitou činnost vojáci i v době od 19 do 7 hodin vykonávali, a to ať se již jednalo toliko o lety na záchranu lidského života a lety k pátrání či o předletovou a poletovou přípravu nebo dokonce o další činnosti, jako je výcvik, lety na udržení a obnovení rozlétanosti apod.

[44] Podle názoru Nejvyššího správního soudu tedy lze mít za prokázané, že vojákům, kteří formálně vykonávali službu LZS a SAR v režimu služební pohotovosti, byla v jejím průběhu nařizována minimálně činnost, která je právě hlavní náplní uvedených služeb (tj. lety za účelem záchrany života či pátrání). To ostatně vyplývá již z podstaty věci, neboť režim 12/12 sloužil právě k zabezpečení služeb LZS a SAR, které je nezbytné vykonávat nepřetržitě. V daném případě se přitom nejednalo o situaci, kdy by i v nočních hodinách (v době od 19 do 7 hodin) někteří vojáci vykonávali „standardní službu“ LZS a SAR a jiní byli připraveni v režimu služební pohotovosti pro případ nutnosti povolání dalších vojáků do služby, např. jako posil či náhrady v důsledku náhlé indispozice pravidelného člena posádky. Vojáci, kteří se měli nacházet v režimu služební pohotovosti, totiž toho času představovali jediné členy letky připravené k provádění úkolů služeb LZS a SAR. Tímto způsobem pak velitelství letky plánovaně zajišťovalo její provoz v průběhu celého roku na základě výše zmiňovaných organizačních rozkazů.

[45] Nejvyšší správní soud tedy shodně s krajským soudem nemá pochyb o tom, že rozdělení směn LZS a SAR bylo výlučně formální a účelové, zřejmě vedené snahou o finanční úsporu či v důsledku dlouhodobé personální poddimenzovanosti letky, jak to ostatně vyplývá i ze svědeckých výpovědí. Nejvyšší správní soud nemůže vyloučit, že vojáci určení do služeb LZS a SAR podstatnou část doby označené jako služební pohotovost žádné faktické úkoly nevykonávali a že se kupříkladu mohli věnovat i odpočinku, jak namítá stěžovatel. To však nic nemění na skutečnosti, že to byli pouze a výlučně oni, kdo museli být stále připraveni vykonávat činnost, která je náplní služby LZS a SAR, stejně jako v době od 7 do 19 hodin. Přitom doba ke vzletu vrtulníku činila čtyři minuty přes den a deset minut v noci pro vrtulník LZS, deset minut v jakoukoliv dobu pak pro vrtulník SAR.

[46] K námitce týkající se průběhu letové (resp. předletové) přípravy Nejvyšší správní soud sděluje, jak již předestřel ve svých předchozích rozsudcích ve skutkově obdobných věcech, že se jedná v nynější věci o otázku zcela podružnou, nemající na výsledek řízení podstatný vliv. Již na základě dosud shromážděných podkladů je totiž patrné, že rozdělení služeb LZS a SAR na 12 hodin „standardního“ výkonu služby a 12 hodin služební pohotovosti bylo veskrze formální.

[47] Ačkoliv správní spis neobsahuje podrobné informace o náplni služeb LZS či SAR, přinejmenším z něj vyplývá, že jejich specifičnost spočívá v neustálé připravenosti ke vzletu vrtulníku, přestože k němu fakticky nemusí dojít. V době od 7 do 19 hodin byli přitom vojáci zařazení do služby LZS a SAR finančně ohodnoceni za výkon služby, a to bez ohledu na to, jakou činnost (a zda vůbec nějakou) fakticky vykonávali. Stěžovatel přitom nepředestřel žádné relevantní argumenty, pro něž by mělo být na dobu od 19 do 7 hodin nahlíženo jinak. Sám uvádí, že vojáci museli být připraveni ke vzletu vrtulníku (příčemž se na ně vztahovaly shora zmiňované časové limity 4 minuty, resp. 10 minut). I uvedené svědčí ve prospěch závěru, že pro rozdělení

směn neexistoval žádný legitimní důvod a ze strany služebně nadřízených orgánů žalobce se jednalo o snahu o obcházení zákona (krácení žalobce na jeho platových nárocích), která nemůže požívat právní ochrany.

[48] Pokud jde o srovnání se službou NATINADS, k níž stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že toto porovnání nemůže být důvodem pro přiznání platu za držení služební pohotovosti, Nejvyšší správní soud odkazuje na bod 70. napadeného rozsudku, ve kterém krajský soud uzavřel, že stěžovatel nedoložil skutečnosti jím tvrzené o rozdílech mezi činnostmi ve výše uvedených službách, přitom však nepovažoval za potřebné provádět v tomto směru další dokazování. Bylo tomu tak právě proto, že žalobcovy nároky shledal opodstatněnými z jiných důvodů než na základě srovnání se službou NATINADS. Nelze proto souhlasit se stěžovatelem, že v důsledku rozhodnutí krajského soudu by žalobci měly být přiznány platové nároky pouze na základě takového srovnání.

[49] Nejvyšší správní soud stěžovateli nepřítakává ani v tom, že by za rozhodnou pro závěr o důvodnosti žalobcových nároků považoval krajský soud směrnici 2019, již je nyní nově zaveden nepřetržitý výkon služby LZS a SAR. Krajský soud sice v napadeném rozsudku na tuto směrnici poukázal (viz jeho bod 65), současně však zdůraznil, že si je zcela vědom zásady vyplývající z § 75 odst. 1 s. ř. s., podle níž při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování služebních orgánů. Zmínku o směrnici 2019, vydané až poté, co stěžovatel vydal napadené rozhodnutí, tak krajský soud použil pouze jako jeden z podpůrných argumentů pro závěry, k nimž ohledně žalobou uplatněných nároků na základě zjištěného skutkového stavu věci dospěl. Uvedené nelze v nynější věci považovat za takovou vadu, jež by způsobovala nezákonnost napadeného rozsudku. Závěry krajského soudu přijaté bez ohledu na obsah uvedené směrnice 2019 totiž i tak obstojí.

[50] Nejvyšší správní soud tedy obdobě jako v rozsudku ze dne 16. 12. 2021, č. j. 1 As 247/2021 - 40, uzavírá, že žalobci, jakožto vojáku vykonávajícímu služby SAR a LZS, nebyla v rozhodném období formálně nařízena služební pohotovost a pro takový postup nebyla splněna ani podmínka existence důležitého zájmu služby (či taková skutečnost minimálně neplyne ze spisu a ani ji nikdo netvrdil). V neposlední řadě Nejvyšší správní soud zjistil, že v době označené jako služební pohotovost vykonávali vojáci (a tedy i žalobce) tutéž činnost, která je náplní činnosti LZS a SAR, a to zcela pravidelně. Z materiálního hlediska tedy žalobce vykonával 24hodinové služby, za které mu náleží příslušný plat, včetně případných dalších příplatků.

V. Závěr a náklady řízení

[51] Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[52] Z dosud shromážděného materiálu jednoznačně plyne oprávněnost nároku žalobce na doplacení ušlého platu za období tří let před podáním žádosti, včetně případných dalších příplatků. Při novém posouzení věci tedy stěžovatel tyto nároky vyčíslí a současně se bude v souladu se závazným názorem vyjádřeným v bodě 83 napadeného rozsudku krajského soudu v dalším řízení zabývat i případným rozšířením nároků žalobce. Ohledně jejich uplatnění shledal napadené rozhodnutí krajský soud nepřezkoumatelným a k těmto jeho závěrům stížnostní námítky stěžovatele nesměřovaly. Poté stěžovatel o věci nově rozhodne.

[53] Výrok o nákladech řízení vychází z § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel (žalovaný) neměl v řízení úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalobce byl ve věci úspěšný; v souvislosti s řízením o kasační stížnosti mu vznikly náklady spojené

pokračování

se zastoupením advokátem, který učinil v řízení jeden úkon právní služby (vyjádření ke kasační stížnosti), za který mu náleží odměna ve výši 3100 Kč [§ 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) a § 7 bodem 5. vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy za jeden úkon právní služby připadá částka 3400 Kč, zvýšená o DPH v sazbě 21 % na částku 4114 Kč – tuto částku je stěžovatel (žalovaný) povinen zaplatit žalobci do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho zástupce JUDr. Jana Klaila, advokáta se sídlem Lukavická 2012/22, Plzeň.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 26. srpna 2022

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu